

PERSPECTIVE DE MODERNIZARE A JUSTIȚIEI NAȚIONALE

Andrei NEGRU

Procesul de reformă a justiției naționale este un factor determinant în aprecierea calității și eficienței aparatului de stat în condițiile Republicii Moldova și a tendințelor de integrare europeană a statului nostru. Planul de acțiuni în domeniu fiind unul complex, a fost realizat parțial, din argumentul fluctuațiilor politice ce au caracterizat ieșichierul politic național. Neavând intenția de a diminua realizările în domeniul justiției naționale, insistăm a menționa succesele modeste în domeniu, cu toate că au fost efectuate un sistem complex de măsuri, cu intenții de eficiență maxima, finalitățile însă, într-o subiectivă apreciere, le considerăm extreme de modeste.

Conștientizând problemele de natură obiectivă și subiectivă ce s-au manifestat în calea acestor reforme, intenționăm a efectua o analiză și expunere a acelor domenii de maxim interes și relevanță ce urmează a-și găsi realizarea într-o perspectivă de continuare a modernizărilor în domeniul justiției. Evident, concepțiile ce urmează a fi expuse, identifică o apreciere subiectivă a autorului, fiind concomitent inspirate din realitățile practice ce caracterizează manifestarea justiției autohtone la etapa actuală. Prin argumentele invocate intenționăm numai a sintetiza niște idei doctrinare, cu perspective de realizare practică, greutatea reformelor fiind incontestabil amplasată în competența de activitate profesională a actorilor implicați în procesul menționat.

Reforma justiției contemporane în oricare societate democratică nu prezintă un scop în sine, este un proces continuu, finalitățile căruia fiind capabile numai a reflecta realitățile de moment, de a argumenta și prezice viitoarele modernizări în domeniu, într-o coroborare cu provocările și cerințele societății. În opinie, sunt necesare intervenții legislative, de natură organizațională și funcțională în domeniu, acestea numai într-o pondere destul de neînsemnată reflectând neajunsurile reformelor precedente, fiind argumentate de transformările și provocările foarte dinamice ce apar în fața justiției contemporane.

Modernizările menționate pot fi convențional divizate în organizaționale și funcționale, în ansamblul lor fiind orientate spre o

mai calitativă și eficientă funcționare a justiției în realitățile societății noastre.

Intervențiile organizaționale, într-o opinie subiectivă proprie, considerăm că pot fi:

1. Finalizarea specializării judecătorilor de toate nivelurile.
2. Precizarea și transparentizarea continuă a condițiilor de formare a carierei judecătorilor. Aplicarea acestora prin intermediul unei metodologii unice.
3. Reorganizarea fundamentală a Inspecției Judiciare.
4. Atribuirea statutului de funcționar public angajaților instanțelor și punerea în aplicare a Hotărârii Curții Constituționale ce se pronunță pe problema din domeniu.

Intervențiile funcționale care necesită o elaborare și implementare coroborat cu cele organizaționale pot fi următoarele:

1. Implicarea CSM în soluționarea uniformizării volumului de lucru al judecătorilor pe nivel de instanțe. Vorbim de perfecționarea reglementărilor în domeniu și influența reală a criteriului complexității cauzelor la calcularea volumului de lucru menționat.

2. Efectuarea unor modificări specifice justiției penale, ce vizează etapa de trecere a cauzei din urmărirea penală în ancheta judiciară, îndeosebi referitoare la verificarea calității, complexității și modului de păstrare a probelor pentru fiecare caz în parte.

3. Asigurarea funcționalității în cadrul CSM a unei entități analitice, prientată spre asigurarea, dezvoltarea și păstrarea experienței instituționale în domeniul autoadministrării justiției.

4. Elaborarea și realizarea eficientă a procedurii de apărare a onoarei, demnității și reputației profesionale a judecătorilor și procurorilor. Inițiativa de elaborare a proiectului de lege ar fi oportun să provină din partea CSM și CSP.

5. Revederea legislației naționale referitoare la contenciosul administrativ care, în opinie, poartă un caracter defectuos și este cu mult îndepărtată de valorile esențiale ale conceptului contenciosului administrativ. Transformări esențiale, în scopul modernizării justiției naționale, în opinie, se solicită și în domeniul instruirii inițiale a viitorilor judecători și procurori.

Relevanța instruirii numai în domeniile dreptului penal, dreptului civil și a dreptului procedural este pusă la îndoială.

O atenție superficială este acordată instruirii în domeniul legislației contravenționale, a procedurii și materiei contenciosului administrativ, procedură de o natură și răspândire pentru realitatea socială contemporană, îndeosebi, se omit elementele de instruire orientate spre formarea culturii juridice și a conștiinței juridice la viitorii judecători și procurori. Anume instruirea profesional-juridică complexă, dezvoltarea unei culturi juridice și conștiințe juridice profesionale de înaltă calitate și asigură o independență profesională reală și eficientă.

În acest context menționăm responsabilitatea, integritatea atât a formatorilor INJ, cât și a colaboratorilor instituției în cauză care ar necesita o determinare a statutului și o asimilare a acestuia cu statutul de magistrat (judecător). Un alt domeniu, care în opinia noastră ar necesita modernizări fundamentale este instituția avocaturii. Legislația națională în domeniu este sub orice critică. Vorbim de garanțiile sociale ale avocaților, de formele de organizare, care intenționat au fost reglementate în scopul demontării unui randament negativ de maximă intensitate al profesiei. S-ar crea o impresie că supunem criticii Puterea. Realitatea este însă alta. Reglementări în domeniu sunt tacit acceptate în permanență de însuși reprezentanții profesiei.

Starea de fapt, ce caracterizează lipsa de eficiență a avocaților în procedura penală este elocventă. Nici un protest nu va fi mai eficient decât profesionalismul direcționat în domeniul analizei a fiecărui articol atât din legea avocaturii, cât și de procedură penală și a vociferării oricăror situații noi de fapt, ce invocă perspectiva elaborării și adoptării noilor reglementări legislative orientate spre protejarea eficientă a drepturilor și libertăților omului și cetățeanului.

Suntem în convingerea că starea de lucruri pesimistă în domeniu se datorează în primul rând lipsei de unitate profesională a avocaților.

Perspectivile de modernizare și dezvoltare a justiției naționale, relevanța sau irelevanța lor, este determinată de conlucrarea tuturor actorilor implicați în manifestarea profesiilor juridice. Conlucrarea eficientă poate fi numai între reprezentanții cu o pregătire profesională teoretică și practică esențială. În caz contrar, reglementările juridice vor fi ineficiente, lacunate, ce vor permite în continuare valorificarea unor interese private prioritar intereselor publice.

Sarcina modernizării în domeniu nu este numai o obligație a guvernării, este una de interes social general or, democrația în

condițiile unei indiferențe sociale profesionale devine o aparență în domeniul juridic, fapt care permite valorificarea intereselor private.